

1. Александров Ю. Очерки криминальной субкультуры – М.: Права человека, 2002. – 152 с. 2. Кучинский А.В. Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи, язык, татуировки. – Донецк: 1997. – 440 с. 3. Мильяненко Л.А. По ту сторону закона: Энциклопедия преступного мира. – СПб.: Редакция журнала "Дамы и господа", 1992. – 320с. 4. Сидоров А. Словарь современного блатного и лагерного жаргона. Ростов-на-Дону: Гермес, 1992. – 176 с.

МОНІТОРИНГ ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ: ДО ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОБУТУ ДІТЕЙ

Мульська О.П.

Інститут регіональних досліджень НАН України

В умовах сучасної світової кризи проблема державної політики забезпечення добробуту дітей та інших категорій населення, залишається актуальною. Особливо привертають увагу питання формування її інституційного забезпечення. Це виступає фундаментом створення умов для належного розвитку молодого покоління та забезпечення позитивних змін у його вихованні. Без формування ефективного механізму регулювання зайнятості дітей немислимо стверджувати про ефективність соціально-економічних реформ у країні та реалізацію курсу подолання бідності чи створення гідних умов праці.

Варто наголосити, що інституційне забезпечення державної політики полягає у співпраці установ та урядових структур з метою відстеження та захисту тих дітей, які залучені до трудової діяльності. Така співпраця повинна існувати у формі моніторингу дитячої праці (МДП) у країні.

У науковому дискусії сьогодні не спостерігається своєрідної активності тематики, пов'язаної з дослідженнями МДП. Праці науковців зосереджені на вивченні лише окремих елементів МДП – діяльність інспекторів праці, представників виконавчих груп – однак комплексного дослідження системи МДП не проводилось. Найбільш плідними є праці Е. Лібанової, Л. Черенько, Л. Лісогор, Н. Павлика, Т. Міненко, О. Балакіревої та У. Садової.

Дефініція «моніторингу дитячої праці» визначається, на думку автора, комплексом економічних, соціальних, організаційних, психологічних, педагогічних та технологічних засобів, які забезпечують систематичний контроль за станом та тенденціями

поширення трудової зайнятості дітей.

Так, моніторинг дитячої праці здійснюється з метою захисту дітей усіх вікових категорій від примусової, важкої трудової активності. МДП має системний характер, що полягає у врахуванні інтересів дітей у більшій мірі, ніж інституційні чи особисті пріоритети уповноважених органів.

Інституційне забезпечення державної політики у сфері регулювання дитячої праці, а відтак і забезпечення добробуту дітей, на нашу думку, – це сукупність установ та організацій держави, громадських організацій, об'єднань та представників у формі організованої системи, діяльність яких об'єднує дотримання цінностей суспільства. Однією з них виступає мінімізація негативних наслідків використання дитячої праці та протидія використанню її найгірших форм, а також створення належних умов праці для працюючих дітей (віком від 16 років).

Джерелами отримання інформації про тенденцію використання праці дітей у регіоні можуть бути агенції з надання послуг в окремих сферах, зокрема початкова школа, неформальна освіта, професійно-технічна підготовка (освітні послуги); медичне обслуговування, соціальне забезпечення, притулки, консультативні послуги (соціальні послуги); програми перепідготовки та сприяння додатковому заробітку дорослих; юридичні послуги. Такі установи володіють корисною інформацією, яка є необхідною для інспекторів праці щодо вивчення окремих випадків використання дитячої праці.

Інспектори праці повинні зосереджуватись на регіонах, де дитяча праця є явно виражена, і тим самим засвідчувати своє негативне ставлення до самого явища, а не до підприємства. Інспектори, спрямовуючи зусилля на виявлення фактів порушення законодавства щодо захисту прав дітей, а також їх трудової зайнятості зосереджують ресурси на регіоні, стосовно якого отримано реальну інформацію щодо природи й поширення дитячої праці. Тоді у такому середовищі створюються умови для забезпечення освітньо-виховного процесу для дітей, які вилучаються із економічно-трудова діяльності, та реалізації ініціатив уряду із подолання бідності.

При здійсненні МДП інспекторам праці необхідно враховувати вік та стать дитини (особливо дівчат, які, як правило, стають найчастіше жертвами дискримінації); рівня небезпечності та шкідливості роботи (виробниче середовище та умов праці); ймовірності ситуації насильства над дітьми (примусової праці, рабства, проституції, фізичних знущань).

Для того, щоб МДП існував і на практичному рівні, а не лише як теорія, важливо створити базу реєстру дітей, які хоч раз були виявлені

на підприємствах як категорія «працюючі». Таку базу даних про дітей можна ввести як новий вид звітності. Інформацію, зібрану під час інспекцій, заносять до баз даних так, щоб її було легко оновлювати і зручно обмінюватись не тільки між інспекторами, а й членами профспілок та громадськими організаціями. Угоди з громадськими організаціями віддзеркалюють реалістичне ставлення сторін-учасниць до проблеми праці дітей та заставляють їх добровільно дотримуватися узгоджених умов.

Підсумуємо, що пріоритетними завданнями державної політики у контексті формування моніторингу дитячої праці як інструменту формування державної політики забезпечення добробуту дітей є:

1. Розроблення методів інспектування, зорієнтованих на запобігання проблеми дитячої праці.

2. Забезпечення рівноваги між консультативною, наглядовою та контролюючою функціями інспекторів (у межах консультативної функції надавати особливу увагу заохоченню і переконанню різних груп інтересів та зацікавлених сторін у необхідності співпрацювати заради поступового викоринення дитячої праці).

3. Отримання повної та достовірної інформації (про відвідання дітьми школи, використання засобів масової інформації та послуг інформаційних служб, підтримку програм добровільного дотримання стандартів і принципів роботи підприємств).

4. Взаємодія з іншими організаціями й органами влади, зокрема з управліннями шкіл, органами соціальної служби та іншими установами освіти і професійної підготовки.

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується змінами в соціальному, економічному та політичному аспектах. Це висуває підвищені умови до працівників різного рівня та організації діяльності у професійних сферах. Тому важливим залишається питання про вдосконалення взаємодії суб'єктів моніторингу дитячої праці, що дозволить відповідати вимогам сьогодення. Зокрема, дослідження проблеми взаємодії суб'єктів моніторингу має велике значення для вирішення питань, пов'язаних з прийняттям рішень та створенням безпечних та гідних умов праці, а відтак і забезпечення належного рівня добробуту дітей.